QP Code : 24834

[3 Hours] [Total Marks : 100]

1. Answer in not more than **two** sentences: **20**
   (1) What are the provisions relating to Citizenship under Indian Constitution ?
   (2) What is ex-post facto law ?
   (3) What is double jeopardy ?
   (4) Write any two fundamental duties.
   (5) What is Ordinance and who has the power to issue an Ordinance ?
   (6) When can the president summon a joint session of the two houses of the Parliament ?
   (7) What is doctrine of pleasure ?
   (8) How is the Vice-President elected in India ?
   (9) When is financial emergency declared ?
   (10) Who is the ex-officio Chairman of Rajya Sabha ?

2. Write short notes on any **four** of the following : **20**
   (1) Freedom of Speech and expression
   (2) Cultural and Educational Rights of minority
   (3) Uniform Civil Code
   (4) Privileges of the Legislature
   (5) Legislative relations of Centre and State
   (6) Functions of Election Commission.

3. Attempt any **two** of the following : **12**
   (1) Mr. Vivek & Mrs. Prachi are married for last 5 years. Mr. Vivek has an extramarital relation with Miss Zahira & they want to marry each other. Mr. Vivek converted to Islam and got married to Miss Zahira.
      (i) Is the marriage between Mr. Vivek & Mrs. Zahira valid in the eyes of law ? Why ?
      (ii) Discuss the status of marriage between Vivek & Prachi in the light of Sarla Mudgal case.
   (2) Nitin, a prisoner was released on parole. During his brief stay at his home he experienced that two police contables were constantly keeping a watch on him. He filed a petition in the court for violation of his fundamental rights.
      (i) Which fundamental right is violated in the above case ? Give reasons.
      (ii) Explain any two rights of prisoners.
   (3) Mr. Grover, who was not a member of either Houses of Parliament, was appointed as the Prime Minister. His appointment was challenged by Mr. Singh who is a member of the Parliament.
      (i) Is the challenge raised by Mr. Singh is legal and constitutional ?
      (ii) What is the provision for appointment of a person as a Minister, if he is not a member of either Houses ?

[TURN OVER

4. Write any **four** of the following : **48**
   - (a) Highlight the salient features of the Indian Constitution.
   - (b) Critically examine the concept of Equality before Law as enshrined in Article 14 of the Constitution with the help of landmark judgements of the Supreme Court.
   - (c) Explain right to life and personal liberty guaranteed under Article 21 of the Constitution with the help of relevant case-laws.
   - (d) Explain the President's Powers in India.
   - (e) What is Constitutional Amendments ? Explain the procedure by which constitution can be amended ?
   - (f) Define untouchability and highlight the importance of Protection of Civil Rights Act, 1955.

(मराठी रूपांतर)

[वेळ : ३ तास] **एकूण गुण : १००**

१. **दोन** वाक्यापर्यंत उत्तरे लिहाः **२०**
   - (१) भारतीय घटनेनुसार नागरिकत्वाच्या तरतुदी काय आहेत ?
   - (२) उत्तरोत्तर अंमलबजावणीय कायदा
   - (३) दुहेरी दोषसिद्धी (डबल जिओपरडी) म्हणजे काय ?
   - (४) कोणतीही दोन मुलभूत कर्तव्ये लिहा.
   - (५) अध्यादेश / वटहुकुम म्हणजे काय ? व तो कोण काढू शकतो ?
   - (६) संसदेच्या दोन्ही सदनांचे एकत्रित सत्र राष्ट्रपती केव्हा बोलावू शकतात ?
   - (७) भारतीय घटनेनुसार मर्जीच्या सिद्धांत (डॉक्टरीन ऑफ प्लेजर)
   - (८) उपराष्ट्रपतींची निवडूक भारतात कशी होते ?
   - (९) आर्थिक आणिबाणी कधी जाहिर केली जाते ?
   - (१०) राज्यसभेचे पदसिद्ध अध्यक्ष कोण असतात ?

२. कोणत्याही **चारांवर** टिपा लिहा **२०**
   - (१) भाष्य व विचार स्वातंत्र्य
   - (२) अल्पसंख्यांकाचे सांस्कृतिक व शैक्षणिक अधिकार
   - (३) समान नागरी कायदा
   - (४) विधीमंडळाचे अधिकार
   - (५) केंद्र व राज्य यांचे अधिनियम बनविण्याबाबत तरतुदी
   - (६) निर्वाचन आयोगाची कार्ये.

[TURN OVER

३. खालीलपैकी कोणतेही **दोन** सोडवा. **१२**

(१) विवेक व प्राची मागील पाच वर्षांपासून विवाहबद्ध आहेत. विवेक व कु. झहिरा यांचे विवाहबाह्य संबंध असून त्यांना लग्न करावयाचे आहे. विवेक यांनी मुस्लिम धर्म स्विकारून कु. झहिरा यांच्यासोबत लग्न केले.

(अ) कायद्याच्या दृष्टिकोनातून विवेक व झहिरा यांचे लग्न विधीग्राह्य आहे का ? व का?

(ब) सरला मुदगल केसच्या निकालानुसार विवेक व प्राची यांच्या लग्नाच्या कायदेशीर अस्तित्वाबाबत लिहा.

(२) नितीन या कारावासातील बंदिला पॅरोलवर सोडले. तो सदर पॅरोलवर घरी असताना दोन पोलिस शिपाई त्याच्यावर सतत नजर ठेवून असल्याचे त्याने अनुभवविले. त्याबाबत त्याने आपल्या मुलभूत हक्कांचे उल्लंघन झाल्याबद्दल न्यायालयात याचिका दाखल केली.

(अ) या केसमध्ये कोणत्या मुलभूत हक्कांचा भंग होतो ते कारणांसहित लिहा.

(ब) कैद्यांचे कोणतेही दोन हक्क लिहा.

(३) कोणत्याही सदनाचे सदस्य नसलेल्या श्री ग्रोव्हर यांची पंतप्रधानपदी नियुक्ती करण्यात आली. सदर नियुक्तिला सदनाचे सदस्य असलेल्या श्री. सिंग यांनी आव्हान दिले.

(अ) श्री सिंग यांनी दिलेले आव्हान कायदेशीर व संविधानीक आहे का?

(ब) एखादी व्यक्ति जर कोणत्याही सदनाचा सदस्य नसेल तर त्याच्या मंत्री होण्याबाबतच्या तरतुदी लिहा.

४. कोणत्याही **चारांची** उत्तरे लिहा. **४८**

(१) भारतीय घटनेची ठळक वैशिट्ये लिहा.

(२) घटनेच्या १४व्या अनुच्छेदातील तत्वाची सर्वोच्च न्यायालयाच्या निकालांचे संदर्भ देऊन समिक्षा करा.

(३) संबंधित निकालांचे संदर्भ देऊन जगण्याच्या व व्यक्तिस्वातंत्र्याच्या' हक्काचे स्पष्टीकरण करा.

(४) भारताच्या राष्ट्रपतींचे विविध अधिकार लिहा.

(५) घटनादुरूस्ती म्हणजे काय ? घटनादुरूस्तीची प्रक्रिया लिहा.

(६) अस्पृश्यतेची व्याख्या लिहा. नागरी हक्क संरक्षण अधिनियम १९५५ चे महत्व लिहा.